

mag slechts

(hoe iemand
dere verant-
t genomen).
entaris.

la vrij dras-
m, naar huis

en het bellen

en vermiste

niseerd.
t de kinder-
deren nemen
n wordt, tee-

naaraan ieder
het over een
len? Aanvan-
meeste stem-
peke uit, dat
zijn. Immers
de waarheid
te doen wat
derheid dwin-
uit Engeland
smaak viel,
en „ver-
er”. En als
resultaat komt
en we liever
wel allemaal
plaats van de
weer eerlijke
synthe-
n bevredigt.
de secte der
handelden bij
ess-meetings”
oor een schrij-
an het gevoes-
spraken voor-

ra-subjectieve
ting, dat zij
worden door
t is hun gids
od, dan zullen

il waarom het
raait”.
a zelf regee-

mechanische
n 6 jaar heeft
van 15 of 16.
n doordrongen

enaantal is de
kingen en een
vindt deze wij-
n elsch en bo-
ke wijze van
heeft in een
mensengemeen-
em uitgewerkt

ROENENDIJK.

al. 9.

IEKE-
VEN

WAARBORG.

sedert de roem-
n als dreigend
hing. Vooral
het programma
ndacht afgeleid
en reacties om
n van de aan-
weeg en wier-
af in den vorm
e lichamen. De
ren in aanzien.
werd gerekend,
ote luyden ge-

treten. De wind
aaien en is nu

tegen. Een golf van socialisme teistert de wereld en in ons land leek het zelfs, dat een zondvloed van aangelengd socialisme „doorbraak” zou veroorzaken.

De anti-revolutionaire richting moest laten zien wat ze waard was. Een bolwerk? Vele rekenaars zullen dat met trots (immers toch nog 13 plus 10 zetels!) beweren. Inderdaad, een onbeweeglijk bolwerk, waar de stroom langs vloeit, al kan niet worden voorkomen, dat hier en daar wat steenen afbrokkelen.

De anti-revolutionaire richting verloochent echter haar wezen, indien zij in het stuwende verslapt. Welk een stuwende kracht ging er uit van die geestelijke voorvaders uit den vrijheidsoorlog, dat handjevol mannen, dat de kern van het verzet vormde! Welk een trouw aan het beleden Calvinistisch beginsel: eerder martelaar dan in verzet tegen Gods ordina-tien! Het Calvinisme was de ziel van den strijd tegen het oppermachtige Spanje en het kon dat zijn, omdat het zelf zijn wezen niet verloochende, omdat het zelf „ziel” had, omdat „geloof en godsvrucht samengin-gen” en het onverkoorte Woord van God richt-snoer was voor heel het leven. Nederland werd het land der reformatie. Als land van de formatie gaat het onder. Verval van de Kerk en verval van den Staat, ze gaan hand aan hand. De historie van Ne-derland leert dat overduidelijk. De ellende begon altijd in de Kerk en met den Staat ging het dan snel berg-afwaarts. Het huidige tijdsgewricht brengt ook in dit opzicht niets nieuws. Groen van Prinsterer heeft er te-recht op gewezen, dat het Calvinisme oorsprong en waarborg is van onze constitutioneele vrijheden.

Hoe is het nu, in het jubileumjaar van den vrede van Munster, met die constitutioneele vrijheden gesteld? De anti-revolutionaire richting is in de oppositie gedreven en we kunnen schier dagelijks in de „oppo-sitie-pers” een reeks klachten lezen, hoe de constitu-tie brutaal ter zijde wordt geschoven. En geen won-der!

De hoogste gezagsdrager in Indië schijnt eens — op de conferentie te Pangkal Pinang — beweerd te hebben, dat de grondwet maar een boekje was. Ja, met onze constitutioneele rechten en vrijheden wordt wonderlijk omgesprongen. Den eenen keer ontdekken we, dat Vorrink de wet voorschrijft aan een harer Majesteits ministers en de andere maal zien we Van Mook eigenmachtig maatregelen treffen, welke het Koninkrijk doen wankelen. We hadden de illusie, dat Nederland een soevereine staat was met een volwaar-dig parlement, maar dan moeten we ervaren, dat in Londen en Washington door onze staatslieden stipu-laties zijn gemaakt, waaraan het parlement niet te pas mag komen. We meenden, dat de interne aange-legenheden van ons Koninkrijk door onze Over-heid, overeenkomstig onze constitutie, konden worden geregeld, maar dan zien we eenaklappen, dat de Regeer-ing, met belachelijke bereidwilligheid, dat recht goed-deels aan den Vrijheidsraad in handen geeft en er niet voor terugdeinst, bij elke zich voordoende gele-genheid, verderen afstand van haar bevoegdheid te doen. We verkeerden in den waan, dat de soevereiniteit, ook over Indië, berustte bij de Nederlandsche kroon en onaantastbaar zou blijven, maar, ziedaar, in Indië wordt die kroon lustig weggegooid of opge-poetst, naar het uitkomt. We hebben altijd — op grond van onze wetten — de overtuiging gehad, dat moedwillige vrijheidsberoving en moord, brandstich-ting en roof voorbeeldig gestraft werden, maar in In-dië onderhandelt men met de aanhangers en opstokers van menschteerende gruwelen en noemt ze excel-lenties, hoewel men weet, dat ze — in ieder geval — nog duizenden nederlandsche onderdanen moedwillig van hun vrijheid berooven.

Artikel 75 van de grondwet luidt: „De Koning brengt ter overweging bij den Raad van State alle voorstellen, door Hem aan de Staten-Ge-ne-raal te doen of door deze aan Hem gedaan, alsmede alle algemeene maatregelen van bestuur van het Rijk en van Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao”. In een missive, d.d. 17 Febr. 1948, aldus „Elsevier's weekblad”, heeft de Raad van State zich on ge-vraagd gewend tot H. M. de Koningin, omdat dit College de verantwoordelijkheid voor nog langer zwij-gen niet wilde dragen. Dit hoogste college in den lan-de wordt ieder oogenblik voor onherroepelijke wijzigingen in onze staatkundige structuur geplaatst, zoodat er weinig anders overblijft dan sanctioneren van die wijzigingen. Van overwegen dus geen sprake. De zinsnede uit het formulier van afkondiging der wetten (art. 72 grondwet): „Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord”, wordt een paskwil, ja, een bedriegelijke schijn. Tegen schending van de grondwet moest de Raad van State waarschuwend op-treden.

Hoe droevig toch is het gesteld met onze consti-tutioneele rechten en vrijheden!

Het gaat slecht in den Staat!

Alles zou minder catastrofaal zijn, als de anti-revolutionaire richting, getrouw aan haar beginselen, een profetisch woord sprak. Als het volle, rijke Woord van God weer beleden en beleefd werd als weleer, niet in gelegenheidsformules, waarmede men „broeders” de Kerk uitwerpt, niet volgens een gemeene gratie-en een soevereiniteit in eigen kring-theorie, welke als kapstok fungeren voor veel onheiligen, maar in de klare taal des geloofs.

De wind mocht dan tegen zijn, maar aan de toe-komst van ons volk viel niet te wanhopen.

De stuwkracht zou niet falen.

Want de belofte van het geloof, dat bergen verzet, faalt niet!

Maar helaas, die dynamiek komt sporadisch tot uiting.

In den regel wordt vastgeklampt aan de restanten van het oude liberalisme, welke nog niet vergruizeld werden onder de mokerslagen van Groen, Kuiper en Lohman. In den regel een zelfvoldaan rusten op de lauweren van Kuiper en Colijn. Abusievelijk wordt dan een caricatuur van Kuiper omkranst en 't beeld van den grooten, nochtans feilbaren, meester gaat slechts leven voor den enkeling, die zich weet te ont-worstelen aan de gangbare voorstelling van zaken, gelijk die gedurende eenige decennia door prominente figuren van anti-revolutionaire richting wordt voor-gedragen.

G. GOOSSENS.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

EMIGRATIE

NAAR AMERIKA EN CANADA.

Van verschillende zijden ontvangt ondergeteekende brieven met verzoek om inlichtingen omtrent emi-gratie naar Amerika en Canada, vooral met betrek-king tot het kerkelijke leven in deze landen.

Zooals uit de publicaties van ondergeteekende (voor-namelijk in het Calvinistische Jongelingsblad) blijkt, is het zijn overtuiging, dat onze menschen het beste thuis zijn in de Prot. Ref. Churches. Er is nog wel geen officieel contact tusschen deze Kerken en de onze, maar naar wij vernemen is er reeds een verzoek van de zijde dezer Kerken naar de Deputaten voor correspondentie met de Buitenlandsche Kerken in onze Kerken in Nederland om tot nauwer contact te komen, en men weet, dat men in de Prot. Ref. Churches Prof. Schilder tijdens diens verblijf in Ame-rika in deze Kerken toegang heeft verleend om te spreken en ambtelijk het Woord te bedienen, terwijl de Chr. Ref. Church voor hem gesloten bleef, op last van „The Synodical Committee”, waaruit tevens het streng hiërarchisch verband, waaronder deze kerk leeft, gebleken is.

Nu kreeg ondergeteekende juist dezer dagen bericht van ds De Jong, predikant bij de Prot. Ref. Churches in Grand Rapids, dat door hun kerken een voorloopig comité is benoemd met opdracht contact te zoeken in Nederland met onze kerken en met personen, die naar Amerika of Canada willen emigreren. Drie dezer broeders hopen in de komende maanden Nederland een bezoek te brengen.

Wanneer er in onze kring mochten zijn, die persoon-lijk of schriftelijk contact met deze broeders wen-schen in verband met emigratie naar Amerika of Ca-nada, dan verzoekt ondergeteekende zich hierover tot hem te wenden. Adres: Wilhelminastraat 24 te Goes.

K. C. VAN SPRONSEN.

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater,

Als de wijsgeeren van deze dagen de vraag: wat is de mensch naar hun verwaande meening voor het eerst in de gansche historie der menschheid wezenlijk stellen en ook denken een juist antwoord nu te kun-nen geven, dan is het hun waarlijk niet alleen maar hierom te doen, met die vraag „wetenschappelijk” kaar te komen, als een zaak van louter studie, zoo iets voor de geleerde wereld, een filosofisch spel, zooals in de vorige eeuw de Duitsche professorenwereld dacht te kunnen spelen met de Schrift, terwijl de goe gemeente daar eerst maar buiten moest blijven. Deze bewering inzake de Bijbeleritiek is van Alard Pierson. Het is nog nimmer zoo geweest.

Ook niet in de achttiende en negentiende eeuw, toen de machtige rede alle diepten van het leven zou leeren kennen en allerwege haar licht zou doen stra-len.

Beerling zegt in zijn „Crisis van den mensch”, dat de Europeesche mensch zijn rede met haar vondsten eenige eeuwen lang voor de laatste veilige omheining heeft aangezien, voor de laatste en beslissende ga-rantie van zijn geborgenheid in de wereld.

En die Europeesche mensch, de volkeren van Euro-pa, hebben de gevolgen dier rede-aanbidding ter dege in hun kerkelijk, politiek en sociaal leven ondervon-den. Men denke alleen maar aan de Fransche revo-lutie en de Napoleontische oorlogen, aan heel den strijd, die onze gereformeerde vaders hebben moe-ten strijden voor de vrijheid, om in kerk en school en gezin en staat naar den eisch van 's Heeren Woord te mogen leven.

En wat was dat gebouw, dat de rede der mensch-heid zoude bieden?

Beerling wijst op twee in haar gevolgen onover-zienbare misrekeningen, waaraan de mensch, de trot-sche architect van de brug van den eenen mensch

naar den anderen, een bindmiddel, dat de geheele menschheid principieel min of meer op gelijken voet bracht, zich schuldig heeft gemaakt. De wijze rede-mensch heeft een bouwzel opgericht zonder steun-punten in den vasten grond. De werkelijkheid werd prijsgegeven. Dat is het eerste. En het tweede mis-verstand was, dat men de brug van het verstand dacht als de overspanning van een oceaan, terwijl zij niet meer kon doen dan de oevers verbinden eener rivier. Maar — het leven zelf ging onder die brug door. En hoe ellendig werd dit inzonderheid voor de kleinen en zwakken der wereld. En hoe zwaar voor de eenvoudige kinderen Gods.

De misrekening is nu in deze eeuw erkend. De wij-zen kwamen weer eens tot een Kopernicaansche wen-ding. De ratio werd op zij geschoven en men zou nu gaan tot het leven. En een der eerste levensphiloso-fen, Husserl, zei: wij, wijzen, moeten weer geheel op-nieuw beginnen.

En dat probeert men thans. Maar weer is het wel degelijk de bedoeling de angstige menschheid van thans een veilig tehuis te bieden. Het gaat niet alleen om een zekere wetenschap, een nieuwe wijsbegeerte. De vraag: wat is de mensch, zal worden beantwoord, zóó, dat heel het leven in kerk en staat en maatschap-pij nieuw zal worden opgebouwd, zoodat daar vrede en geluk, geborgenheid zal zijn voor allen. En de vol-ken van Europa geloofden weer.

Zooals het volk in Tsjecho-Slowakije op Thomas Masarijk, den machtigen leerling van Rousseau, die appelleerde op het „goddelijke” in den mensch, en met Benész en zijn eigen zoon een hemel op aarde beloofde, volkomen heeft betrouwd. Nu heeft het dan de uitkomst, de vreeslijke slavernij, en Benész zegt piets, en de zoon van Masarijk springt uit het raam van zijn kamer in zijn departement.

Of wij dus ook in onze tijd met deze nieuwe le-vensphilosophie te maken hebben; in de kerk, waar het Barthianisme steeds meer doordringt in den staat met zijn regeeringen van personalistische socialist, in de maatschappij met haar machtige organisaties en organisatorische wetten.

Niemand onzer meene, dat het hier alleen maar gaat om een geleerde filosofie, waarmee hij als een-voudig man, zooals men zich dan gaarne noemt, niets te maken heeft. Als het zoo was zou ik er niet over spreken. Maar ik meen, dat ieder van ons, wie hij ook zij, met deze nieuwe levens- en existentieele philoso-fie heel veel te maken heeft. Wat de wijsgeer in soms haast onbegrijpelijke taal — want zoo wekt hij den schijn, alsof hij heel belangrijke en ware dingen zegt — te berde brengt, werkt door in roman en gedicht, in ra-diolezing en courant, in de preek des Zondags en in het lied van de straat. Het werkt als een bacillen-gift, dat de lucht, die wij inademen, verpest.

Zoo wil ik dus verder gaan en nu iets vertellen van de antwoorden, die in onze dagen door de wijzen der levensphilosophie gegeven worden op de dringende vraag, die ons allen voor tijd en eeuwigheid aangaat: wat is toch de mensch? Wat kan hij weten, doen, ho-pen? Op vierderlei antwoord kan nu worden gewezen. Eerst op dat van Kierkegaard, wiens wijsheid door Barth en de zijnen wordt uitgewerkt in Bijbelsche taal, en daarom juist zoo bedriegelijk, bedriegelijk vroom en plechtig met al de goddelooze vindingen der mystiek, die de belijdenis der waarheid loslaat om heil te zoeken in „sfeer” en „stemming”, en dynamisch belijden, dat de waarachtige belijdenis wezenlijk prijs-geeft.

Men leze maar, hoe thans de mannen der Ned. Herv. kerk hun nieuwe kerkenorde aanbevelen.

In de tweede plaats op dat van Heidegger, die vooral de studeerende jeugd misleidt. In de derde plaats op dat van Scheler, en ten slotte op dat van Martin Buber.

Kierkegaard wordt geacht zich lijfrecht tegenover Hegel te stellen, maar dit is slechts ten deele waar. want hij past op het godsdienstig leven — want hij wordt zeer ten onrechte een christelijk denker geacht — Hegels dialectiek, these, antithese en synthese, feitelijk toe.

Hij is de uitgesproken individualist. Hij zet den mensch geheel op zich zelf. De mensch kan eerst geestelijk gered worden, als hij heelemaal alleen gaat staan. Volkomen eenzaam, los van alle banden in deze wereld. Een ieder, dus zegt hij, moet zich slechts met voorzichtigheid met anderen inlaten en wezenlijk al-leen met zichzelf redeneeren. Hij moet de wereld om hem heen loslaten. Hij moet allen band met de men-schen afsnijden. Hij zelf brak zijn verlovings af en liet zijn bruid in den steek, want hij wilde „God” vinden, het „absolute”. Een christelijk denker is hij niet, even-min als Barth en Brunner en Miskotte en al die wij-zen dat zijn. Laat ons toch, uit liefde ook voor die dwalende geesten, de dingen zeggen zooals zij zijn.

Gelooven zij in de schepping, zooals de Schrift ons die leert?

Neen, en nog eens neen. Gelooven zij in den val des menschen, zooals Schrift en belijdenis ons die doen zien? Ook weer: driewerf neen. Gelooven zij in den Christus, Zijn lijden en opstanding en hemelvaart, zoo-als het Woord Gods ons dat predikt? Weer — neen, nogmaals neen. Waarom stelt een mensch er dan prijs op Christen te heeten?

Kierkegaard ziet feitelijk den mensch uit de diep-ten opkomen met een louter bestaan, dat geen waarlijk leven is. En nu moet die mensch in allerlei „sprong” allengs komen tot een „existentie”, die geheel alleen

op zich zelf staat, doch met een opening naar boven naar het absolute, dat moet neerdalen en worden gewonnen, zóó, dat het althans bij oogenblikken den mensch vervult. De „eewigheid“ slaat dan door den „tijd“.

Een wezenlijke verhouding met dien „God“ wordt alleen gevonden als de mensch afstand doet van den band met al het andere, met de wereld, de gemeenschap, met andere mensen.

Afgezien van alles wat niet „God“ is.

Maar — en hier komt de kritiek van Buber — die „God“ is niet de God van het gansche zijn, die al het zijnde geschapen heeft en het draagt door Zijn kracht.

Die „God“ van Kierkegaard is niets anders dan de Demiurg van de oude ketters, die door zijn eigen schepping werd overwonnen en er verlegen mee werd, en aan haar lijdt. Of hij is een aan de schepping vreemde, van buiten af op haar toekomstende „verlosser“. En beide zijn gnostische gestalten. Vindingen van die gevaarlijke gnostiek, waarmede de eerste Christelijke kerken na den Pinksterdag zoo erg te worstelen hadden.

Hier werd dan „ware“ wijsheid, de gnosis, gesteld tegenover de geopenbaarde waarheid. En hoevelen werden er verleid. Want dit is altijd het merkwaardige, dat de mensch de eenvoudige waarheid Gods afwijst, die is hem te ongelooflijk, maar daarna zich verlustigt in de heel ingewikkelde en dwaze redeneringen van de ketters, die hem dan in de ware wijsheid zullen inleiden, zoodat ook hij tot de geestelijke „élite“ gaat behoren.

Buber heeft hier Kierkegaard en al de andere moderne al dan niet godsdienstige wijzen van onze dagen zuiver geteekend. Het is de satanische gnostiek, die de geesten weer in zijn greep heeft.

Zoo staat daar dan de volkomen eenzame mensch, maar er is in die afgeslotenheid nog een venster naar boven, naar het „absolute“, dat God wordt genoemd.

Maar toen kwam Heidegger, de man, die de wezenlijke existentie van den mensch zou toonen, en die sloot de opening naar boven algeheel af.

Zoo zal de mensch zijn autonomie op God veroveren. Hij wij van het bestaan Gods niets meer weten. De mensch is geheel alleen, totaal op zichzelf aangewezen. De vraag: wat is de mensch, stelt hij noch aan God noch aan het geschapene, noch aan zijn medemens. Hij stelt die geheel aan zich zelf. En hij moet zelf het antwoord geven. Het meest volkomen subjectivisme, dat in zwakken vorm in onze gereformeerde kerken weer bezig is in te dringen. Men noemt dat dan „christelijke mystiek“. Maar de mensch kijkt alermee in zijn eigen hart.

Heidegger houdt niet dan een monoloog. Hij praat al maar door met zich zelf. Wat eer op krankheid dan op gezondheid van zinnen wijst. Niemand kan den mensch helpen. Niemand kan hem eenig antwoord geven.

Hij is er nu eenmaal, dat is zijn „Dasein“. Maar dat „Dasein“, n.l. dat hij er is, stelt hem schuldig. Zijn schuld is, dat hij zo is. De oude heidense gedachte, die niet den gevallen mensch schuldig stelt, maar zijn Schepper. Maar die is er niet, volgens Heidegger. De volkomen eenzame mensch moet nu zich aan die schuld ontworstelen door een „zelf“ te worden, zich zelf volkomen bewust. Zijn schuld is zijn geweten dat hem „roept“.

En hij zelf moet antwoorden op de zich zelf gestelde vraag.

Kierkegaard teekent den mensch nog als de hand uitstekend naar het hogere, het absolute, naar „God“. Maar Heidegger steekt zijn handen om hulp uit naar zich zelf. Zoodat een mensch de handen kan uitsteken naar het beeld, dat hij van zich zelf in den spiegel ziet.

En dan moet die mensch zich weten als een wezen, dat den dood in zich draagt; die dood is zijn bestemming. Hij moet er volkomen klaar mee komen.

Kierkegaard kent den angst, dat het hem niet zal gelukken het absolute te bereiken, zóó, dat dit zijn leven en zijn leven dit doortrekt. Heidegger kent alleen den angst, dat zijn pogen, geheel op zich zelf betrokken, niet zal gelukken.

Kierkegaard, zegt Buber, voert den mensch naar den rand van het zijn. Heidegger doet nog een stap verder en plaatst den mensch voor den afgrond van het „Niets“.

En het is deze wijsheid, die in Frankrijk door een Sartre wordt verkondigd en die grooten opgang maakt ook hier reeds in ons land.

Wat is deze eenzaamheid? Waarlijk — het wordt toegegeven — de eenzaamheid der hel, hier reeds in dit leven. En als dit tot vertwijfeling mocht leiden dan moet de mensch daarop maar trotsch zijn. Hij is eindelijk zonder God in deze wereld; alleen met zich zelf.

Is het niet goed voor ons allen, dat wij het vreeselijke van dezen levensgang verstaan? Wij beven voor Moskou; erger is hier. Het leidt naar de gevangenis van Moskou heen.

Met hartelijke groeten en hellbede, uw toegenege
MARNIX.

„Het Vrije Volk“ over de zendingssynode der synodocraten.

„Het Vrije Volk“ van 5 Maart 1948 schrijft:

Drie weken van de maand Februari kwam de Generale Synode der Gereformeerde Kerken te Eindhoven bijeen. Praktisch de gehele agenda was gevuld door punten, die verhouding tot de kerk en de zending in Indonesië rakende.

Dit is een gevoelig punt onder de Gereformeerden. Politiek anti-revolutionair georiënteerd (maar dat is al sterk aan 't veranderen: onder de „zendingsmensen“ b.v. heeft de P. v. d. A. vrienden, K.S.) staan zij in het kerkelijke leven voor het Indonesische probleem op een geheel eigen wijze. Want de kerken, uit de Gereformeerde zending op Java voortgekomen, liggen niet alleen voor een deel op Republikeins gebied, maar haar voormannen tellen Republikeinen. Deze kerken hebben de begeerte geuit, geheel los te komen — althans in organisatorisch opzicht — van de band met Nederland, en zij verlangen in Indonesië op verschillende gebieden samen te werken met andere, niet Gereformeerde kerken.

De verslagen van deze Synode nu lezende, treft het, dat geen woord over de politieke vragen is gesproken. Althans niet openlijk. Alsof hier niet een vraagstuk van politieke aard van de eerste orde lag! In wezen is echter aan de „Trouw“-houding door de Synodale uitspraak ernstig afbreuk gedaan. Wij citeren prof. H. N. Ridderbos in het „Gereformeerd Weekblad“ van 27 Februari. „Wie een man als dr Bakker (een der zendingfiguren der Gereformeerden) hoorde spreken over de bewustwording van de verschillende kerken op Java, Sumatra en in de Grote Oost over de bereidheid, die zich openbaart in samenwerking met elkander de taak der Kerk in de machtige ontwakende wereld van het Oosten te aanvaarden, kon moeilijk een gevoel van jaloersheid bij zich onderdrukken, als hij dacht aan de ijzeren barrières, die de weg tussen de oude kerken versperren“.

Ik vermoed, dat dr Ridderbos 'n tikje jaloersch was vanwege 't wegvallen der confessionele barrières. Dat kan samengaan met het volhouden van het „gezag“ van de leerformules van dr Ridderbos (J.). Want je moet ruim zijn, behalve tegen wie je tegenkomt. We lezen verder:

Hierin is precies de sfeer gegeven, waarin de progressieven (!!! K. S.) in Nederland denken, als men in plaats van „kerk“ maar „volk“ leest. En deze woorden vertolken ook de achtergrond van de conclusies, waartoe de Synode tenslotte, na lange discussie, met algemene stemmen gekomen is. N.l. dat de Javaanse kerken zelfstandig hun weg zullen gaan. Dat er „correspondentie“, geestelijke hulp, advies zal blijven gegeven worden van Nederland uit, maar geen onderschikking. Verder, dat de Gereformeerde Kerken zich er niet tegen verzetten, dat daar „in groter verband“ met andere kerken zal worden samengewerkt. Het is duidelijk, dat hier het Zendingstandpunt gezegevierd heeft, tegen allerlei bezwaren uit de Gereformeerde kringen in. Daar opponeerde men tegen het geheel loslaten van de band en tegen het samenwerken in breder verband met andere kerken. Dat wij dit toejuichen behoeft geen betoog. En wij hopen, dat de politieke houding van deze kringen van deze geloofsinzichten zal worden beïnvloed (dat was al zoo, K. S.).

Ook de Nederlands-sprekende Gereformeerde kerken, die, als classis Batavia, een onderdeel van de Gereformeerde Kerken in Nederland uitmaakten, zijn als Gereformeerde kerken onder eigen Synodaal verband erkend. Het betreft hier elf plaatselijke Gereformeerde kerken. Medan wil voorlopig blijkbaar liever nog rechtstreeks onder Nederland ressorteren.

Ook hier is het probleem van de vrouw op de kansel aan de orde geweest. In de Protestantse kerken van Indonesië (voortgekomen uit de op de Hervormde Kerk georiënteerde vroegere gouvernementskerk) is dit alles heel gewoon reeds tien jaar geleden ingevoerd. De Gereformeerde Synode heeft over het feit, dat in Bandoeng, in een uiterste noodsituatie, een vrouw van de kansel het woord voerde, zich afkeurend uitgesproken. Prof. Hepp zeide ter Synode dat men niet van een noodsituatie uit moest redeneren maar vanuit de Heilige Schrift. Men heeft zich daarvoor onder alle omstandigheden te buigen. Maar de kerken dan, waarmee men wil gaan samenwerken?

Het artikel droeg de ondertekening: L. H. Ruitenberg. Overigens heeft dr Hepp precies de wondeplek geraakt. Jammer alleen maar, dat hij de lijn niet verder trok dan tot het punt van de preekende dame. Want over h é é l d e l i n i e heeft men „den noodtoestand“ tot maatstaf genomen en niet de H. S. Met algemene stemmen, ook van dr Hepp. Net als in 1944-46-48. De H. Schrift wordt alleen nog maar tot basis genomen bij muggen-zift-procedures, niet bij kernel-zwiel-procedures. Als de H. S. als maatstaf gegolden had, was '44 gehandhaafd tot in het uiterste of — teruggenomen met de schuldbelijdenis van Ridderbos-Grosheide en de anderen in en ex cathedra. K. S.

Beroepen te:
Middelstum, S. de Waard te Maassluis.

Bedankt voor:
Zwolle (als miss, predikant voor Soemba) J. P. v. d. Stoel te Groningen.

— ADRESSEN. — Dr J. ZWART te Treebeek, wonende Haansberg 118, Brunssum is telefonisch aangesloten onder nr 521.

— VELDPREDIKERS. Wegens bezwaren, verbonden aan het bestaande instituut van veldprediker, besloot de classis Appingedam het in deze richting te zoeken, dat een predikant uitgeleend wordt aan een der kerken in Indië, die dan van daaruit den ambtelijken arbeid onder de militairen ter hand zal nemen.

Aan een commissie wordt opgedragen, de praktische uitvoerbaarheid en eventuele uitvoering onder oogen te zien en van haar resultaten verslag te doen aan de classis.

Plotseling nam de Heere in Zijn Heerlijkheid op mijn geliefde Vrouw en der kinderen zorgzame Moeder, Mevrouw **HENRIETTE ADRIANA HUBERTINE DE WEERT**, Echtgenoot van **De H. Strating**. Zij bereikte den leeftijd van 52 jaar. De diepbedroefden: **De H. STRATING**, zijn elf kinderen en familie. 's-Gravenhage, 23 Maart 1948. Acaciastraat 196.

Gevraagd een flinke **HULP IN DE HUISHOUDING** Mevrouw HUIZING, Wipstrikerallee 47, Zwolle.

Wie wil van 3-17 Juli mijn **HUIS BEWONEN IN HAARLEM?**

Geschikt voor echtpaar z. k. of met baby. Aan buitenkant stad bij Tramhalte Zandvoort. Brieven J. G. MAATKAMP, Leidschevaart 296, Haarlem.

Gezin (man, vrouw en 4 kinderen van 1½, 4, 6 en 8 jaar) zoekt van 28 Juli tot 14 Aug. **ONDERDAK** in bosrijke omgeving. Zitkamer, slaapkamer en gebruik van keuken. Brieven: **BURGER**, Elastraat 44, Den Haag.

Wie wil zijn **HUIS AAN ZEE RUILEN** voor huis, 2 min. van bos, te Amersfoort? Bedden voor 4 volw. en 3 kind. Maand Aug. 2 of 4 weken. Brieven onder No. 330, Bureau „De Reformatie“ te Goes.

Copiëerinrichting „**ECCLESIA**“ Kon. Emmakade 194 **DEN HAAG** Telefoon 39.84.92 vervaardigt Uw Gestencilde Kerkbladen Vraagt proefnummers en prijs.

BOD GEVRAAGD boven f 240.— op complete **SERIE BOTTENB. KOMMENT. N.T.**, 16 dl., ongebruikt. Bij voorkeur theol. Brieven No. 331, Bureau „De Reformatie“ te Goes.

LAAT NU UW JAARGANG „DE REFORMATIE“ INBINDEN f 3.— per jaargang. Register wordt bijgeleverd. **BOEKBINDERIJ VAN KUIJK** Zalmstraat 1 — Scheveningen

De vraag inzake **POLITIEKE EN SOCIALE SAMENWERKING** staat momenteel in het brandpunt van de belangstelling, mede in verband met de a.s. verkiezingen. Wat moet dan onze houding zijn? Stort f 2.50 op postrekening No. 2.03.7.2. t.n.v. G. VINK te Rotterdam-Zuid en U ontvangt de in 1948 maandelijks verschijnende bladen (boekformaat 8 pagina's) van het Politieke Voorlichtingsorgaan onder Hoofdredactie van **De F. A. DEN BOEFT** te Groningen.

De diakenen te Vlaardingen vragen voor 2 zusjes, resp. 9 en 10 jaar **4-6 WEKEN VERZORGING** op hoge grond, naar doktersadvies. Wie zou kunnen en willen helpen? C. C. DE WAAL, Afrol 9, Vlaardingen.

HEIDELBERGSCHE CATECHISMUS

toegelicht door Prof. Dr K. SCHILDER

De vierde aflevering is verschenen.

Zij, die zich alsnog laten inschrijven op dit standaardwerk krijgen de verschenen 4 afleveringen terstond toegezonden.

Het werk verschijnt op prima houtvrij papier in tweemaandelijksche afleveringen van 64 pag., in tijdelijken omslag. De opzet is, dat totaal 10 deelen (elk van 6 afleveringen à 64 pag.) zullen verschijnen.

Bij gereed komen van elk deel wordt een geheel linnen stempelband gratis beschikbaar gesteld.

De prijs bedraagt bij intekening f 1.75 per aflevering.

Teeken in bij Uw boekhandelaar of rechtstreeks bij de uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. — GOES.